

# Ubóstwo i wykluczenie społeczne w Unii Europejskiej

Dr hab. Ryszard Szarfenberg  
Uniwersytet Warszawski  
Instytut Polityki społecznej

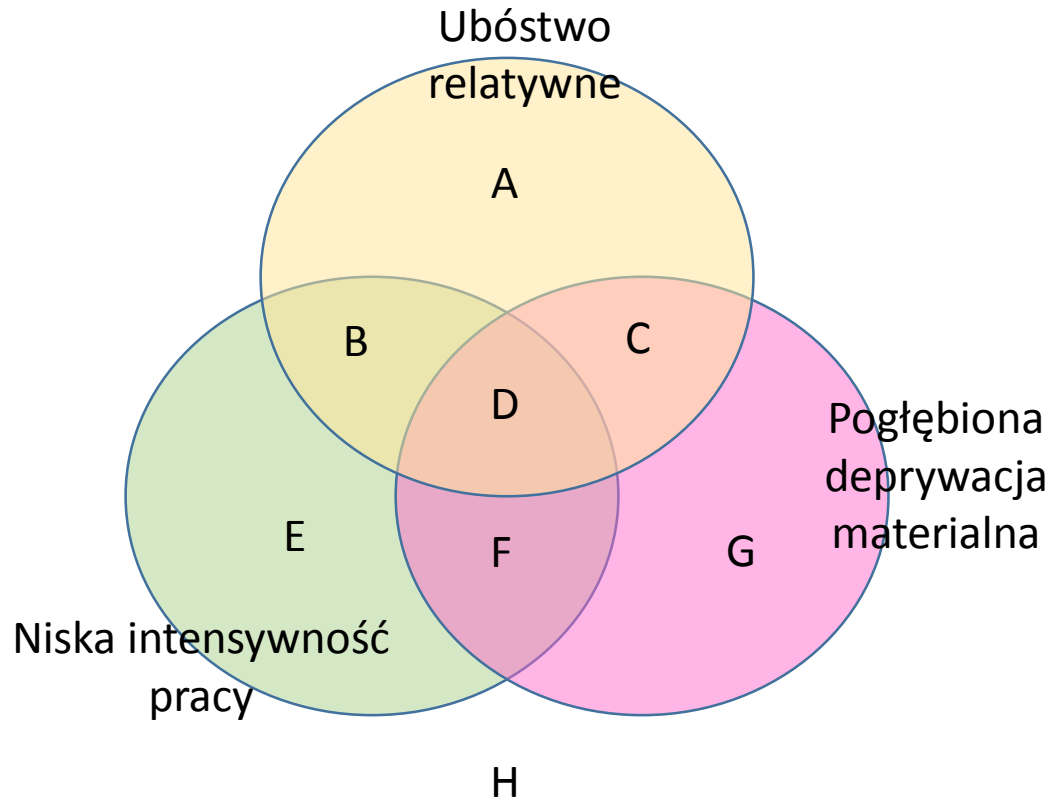
# Przeciwdziałanie ubóstwu jako cel EWG-UE

- W EWG pierwsze programy wspólnotowe w obszarze przeciwdziałania ubóstwu zaczęto realizować w drugiej połowie lat 70.
- Trzy programy zrealizowano do wczesnych lat 90. ale czwarty został zaskarżony do ETS jako wkraczający w kompetencje krajów członkowskich
- Dopiero Traktat Amsterdamski, który wszedł w życie pod koniec lat 90. dał bardziej pewne podstawy prawne do działania UE w tym obszarze
- Strategia Lizbońska nie zawierała bezpośrednio celu ograniczenia ubóstwa
- W Strategii Europa 2020 już taki cel zapisano i to konkretnie: liczba osób ubogich lub wykluczonych społecznie powinna się zmniejszyć o 20 milionów

# Ubóstwo lub wykluczenie społeczne

- Dla wyznaczenia obszaru oddziaływania przyjęto trzy kryteria
  - Dochody gospodarstwa domowego niższe niż 60% mediany dochodów gospodarstw ogółem w danym kraju – ubóstwo relatywne
  - Gospodarstwo wskazuje, że nie może z powodów finansowych zaspokoić co najmniej 4 z 9 potrzeb (początkowo były to co najmniej 3 z 9) – pogłębiona deprivacja materialna
  - Osoby w wieku produkcyjnym w gospodarstwie domowym pracowały nie więcej niż 20% pełnego rocznego czasu pracy – bardzo niska intensywność pracy
- Konsekwencją przyjęcia trzech kryteriów jest możliwość zachodzenia na siebie zbiorowości przez nie wyznaczonych
- Spełniający rozłącznie te trzy kryteria są liczeni jako ubodzy lub wykluczeni społecznie – główny wskaźnik

# Zbiorowości wyznaczone przez trzy kryteria



A – tylko ubodzy relatywnie

B – ubodzy relatywnie i bez pracy przez większość część roku

C – ubodzy relatywnie i podlegający deprywacji materialnej

D – jednocześnie ubodzy relatywnie, bez pracy przez większość roku i podlegający deprywacji materialnej

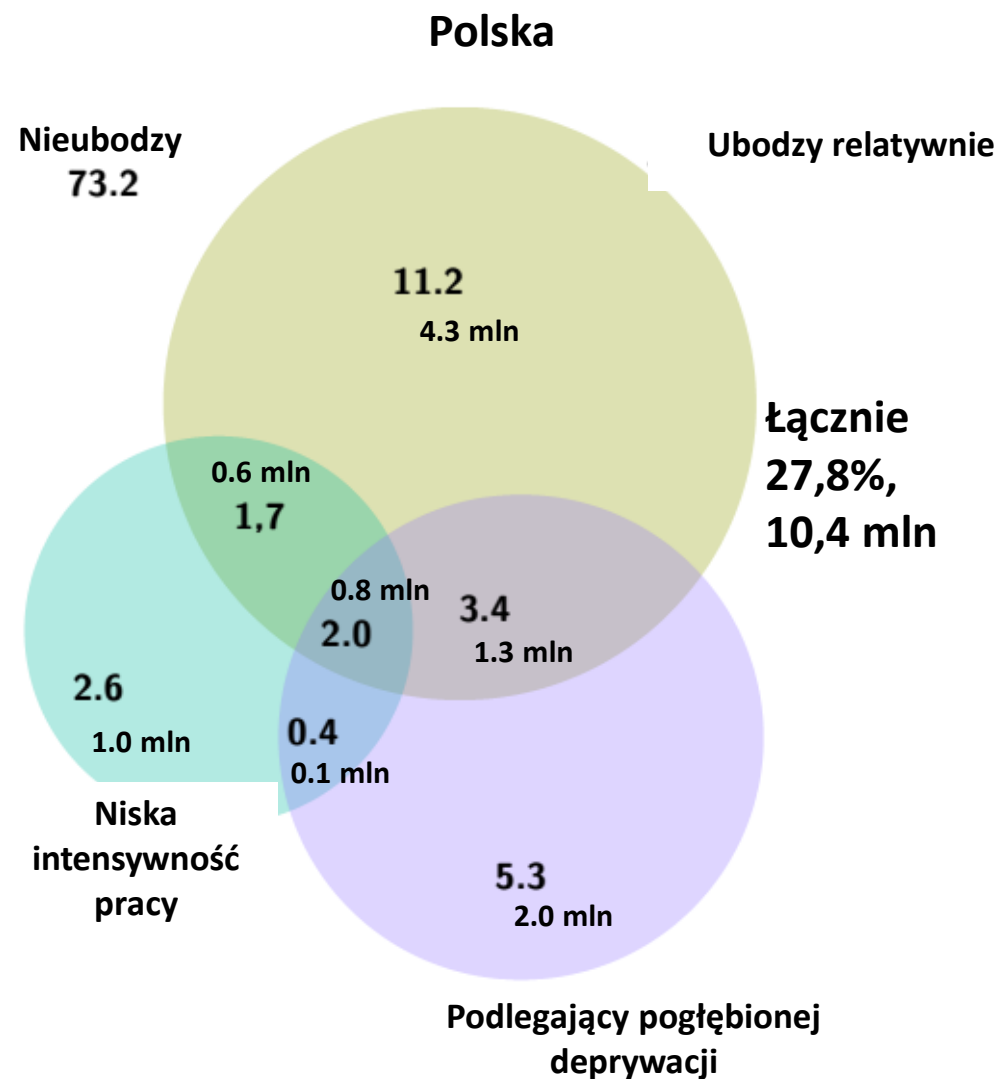
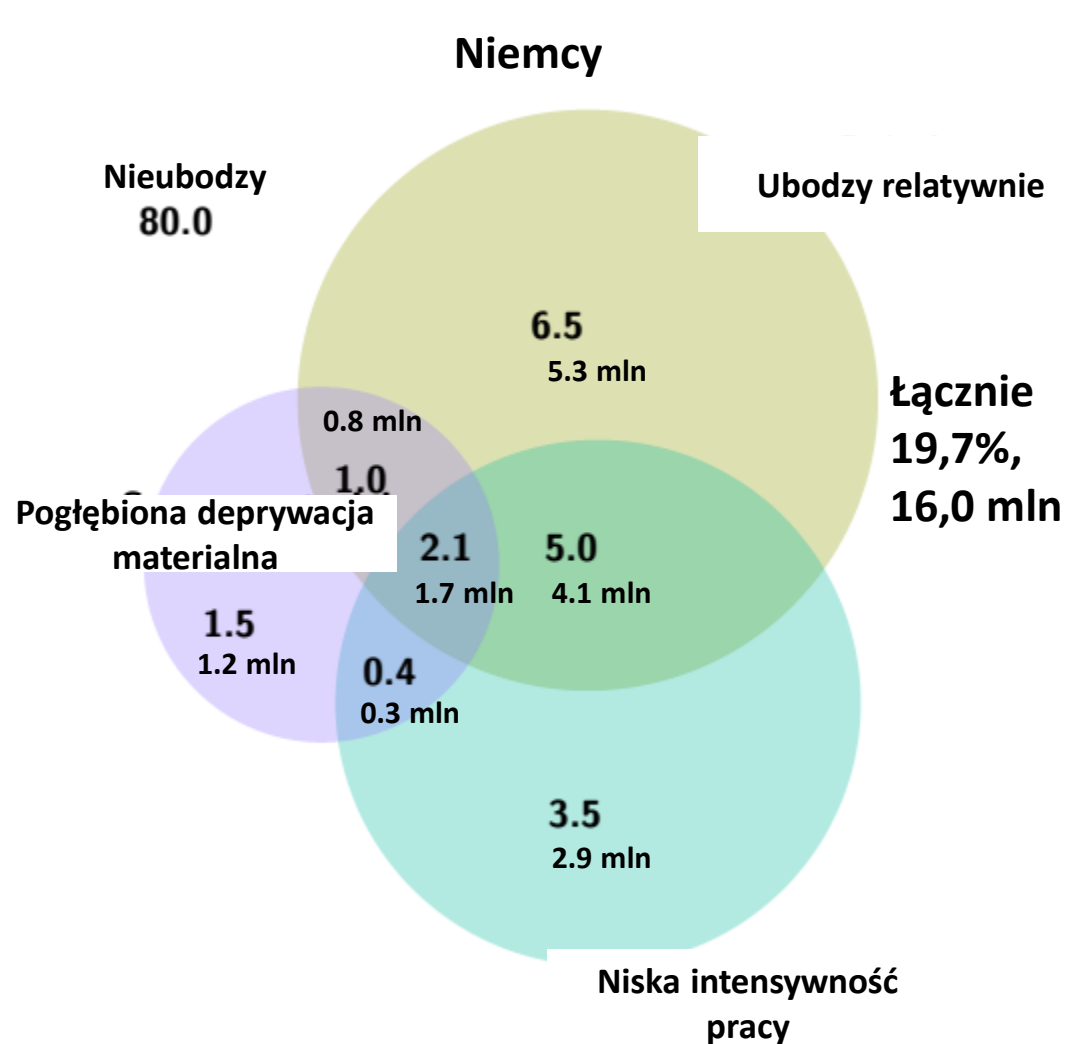
E – tylko bez pracy przez większą część roku

F – bez pracy przez większość roku i podlegający deprywacji materialnej

G – tylko pogłębiona deprywacja materialna

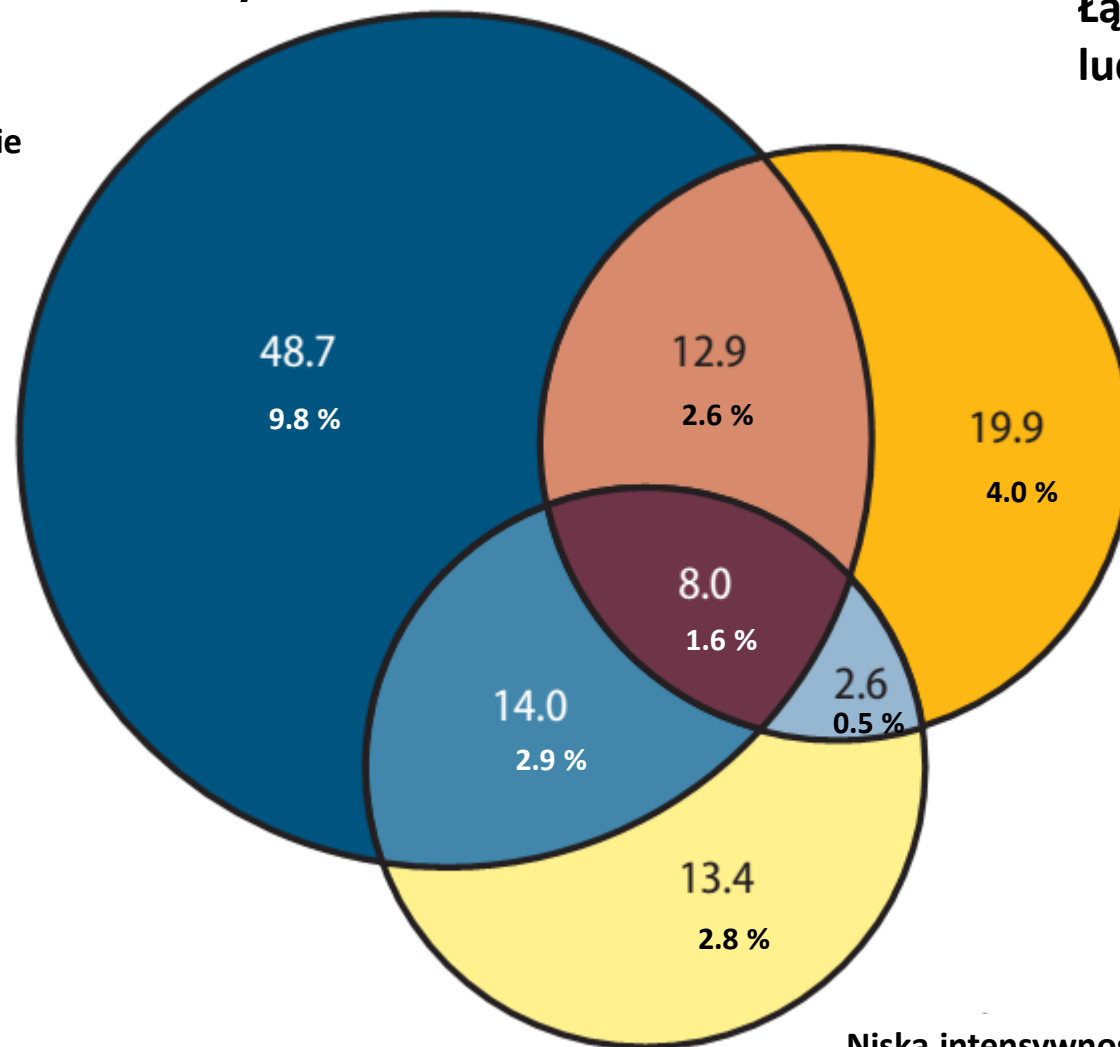
H – niespełniający żadnego z kryteriów, czyli nieubodzy

# Obraz sytuacji w różnych krajach (2010, w %)



# Ubóstwo i wykluczenie społeczne w UE-27 (2011, w mln)

Ubodzy  
relatywnie

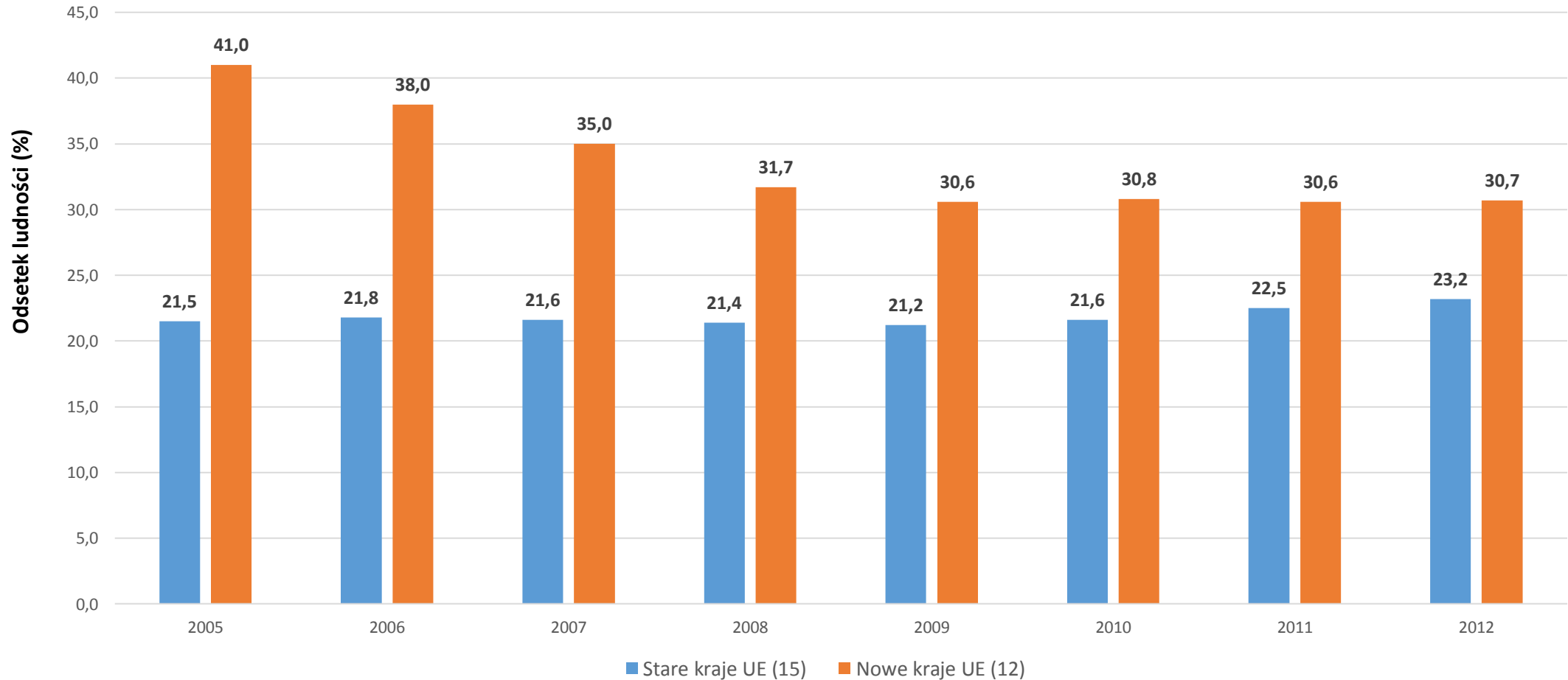


łącznie 119,8 mln i 24,2%  
ludności UE-27 ogółem

Podlegający  
pogłębionej  
deprivacji

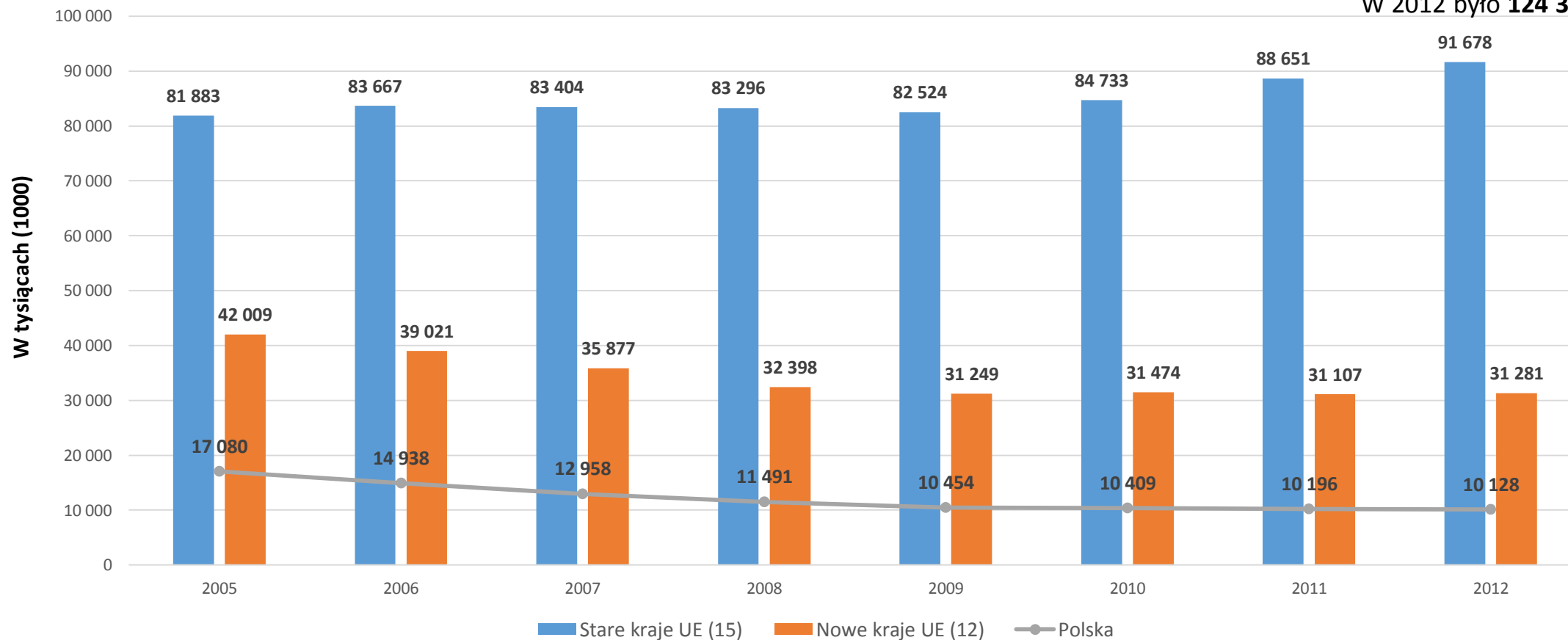
Niska intensywność  
pracy

# Ubóstwo lub wykluczenie w UE w stosunku do ogółu ludności (2005-2011)



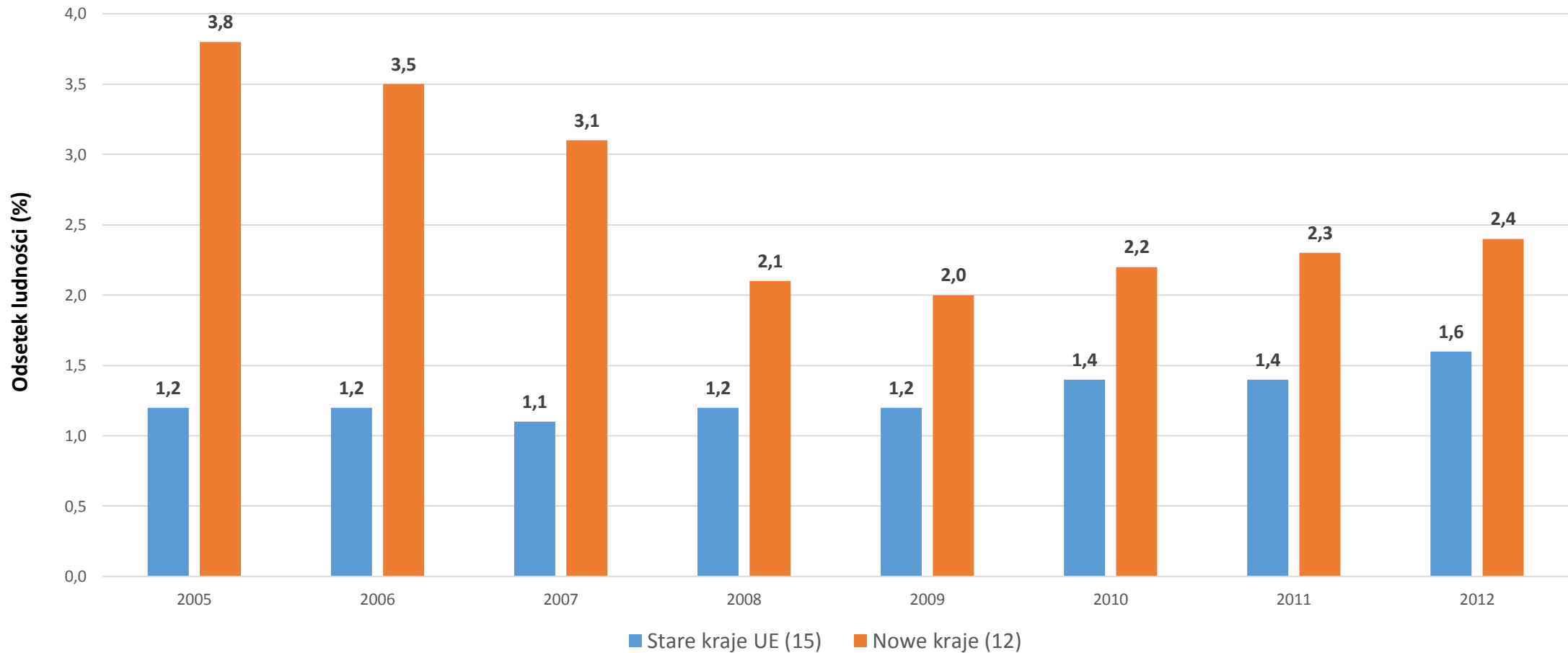
# Ubóstwo lub wykluczenie społeczne w liczbach bezwzględnych (2005-2012)

Cel UE: 2008 – 20 milionów  
115 694 – 20 000 = **95 694 tys.**  
W 2012 było **124 390 tys.**

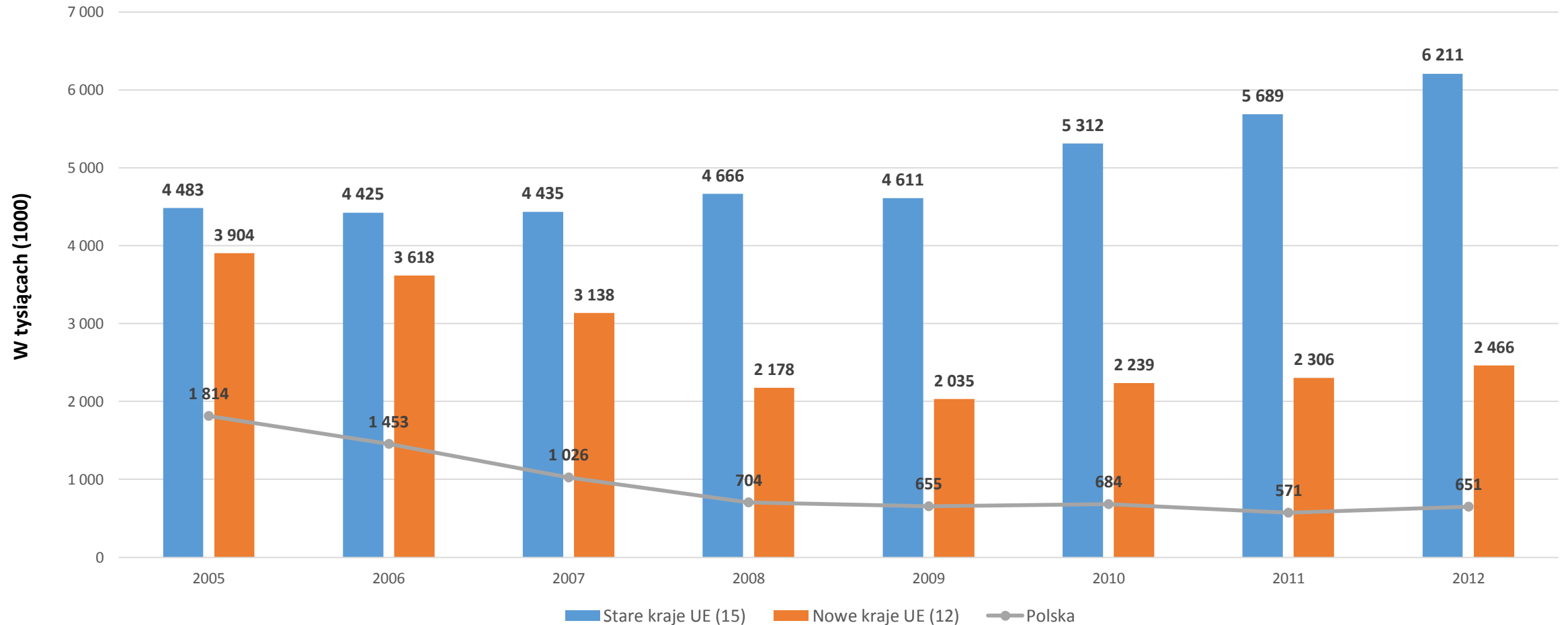




# Spełniający wszystkie trzy kryteria w stosunku do ogółu ludności (2005-2012)



# Spełniający trzy kryteria w liczbach bezwzględnych (2005-2012)



# Wnioski

- Dotyczące przeciwdziałania ubóstwu w polityce UE
  - Bezpośrednia uwzględniono ubóstwo i wykluczenie społeczne w celach UE
  - Przyjęto wielokryterialne podejście do pomiaru problemu
  - Skonkretyzowano cel - o ile ubóstwo i wykluczenie społeczne powinny się zmniejszyć do 2020 r.
- Dotyczące osiągnięć
  - Biorąc pod uwagę UE-27 Oddalamy się od celu. W latach 2008-2012 zamiast zmniejszenia ubóstwa i wykluczenia zanotowano wzrost w tym obszarze o 8,7 miliona (większość w UE-15)
  - Najbardziej niepokojące skumulowane ubóstwo i wykluczenie społeczne wzrosło w UE-27 o 2 miliony w latach 2008-2012 (większość w UE-15)

Załączniki

# Potrzeby uwzględniane w kryterium materialnej deprywacji

- Brak możliwości ze względów finansowych:
  - 1) opłacenia czynszu, rat kredytu lub opłat za media;
  - 2) utrzymania w mieszkaniu odpowiedniej temperatury;
  - 3) pokrycia nieoczekiwanych wydatków;
  - 4) regularnego jedzenia mięsa i białka;
  - 5) wyjazdu na wakacje;
  - 6) telewizora kolorowego;
  - 7) lodówki;
  - 8) samochodu;
  - 9) telefonu.

# UE zaleca aktywną integrację (2008)

- Trzy podstawowe filary systemu aktywnej integracji
  - **Minimalny dochód gwarantowany** (pieniężna pomoc społeczna o charakterze prawa obywatelskiego)
  - **Włączający rynek pracy** (instrumenty aktywizacji zawodowej dla osób długotrwale bezrobotnych lub nieaktywnych zawodowo w wieku produkcyjnym)
  - **Usługi prointegracyjne wysokiej jakości** (usługi wspierające gotowość do zatrudnienia, np. motywacyjne, rehabilitacyjne)
- Zintegrowany system trzech wymienionych filarów z zapewnieniem ich spójności wewnątrz i pomiędzy nimi

# Cele krajowe w obszarze ograniczenia ubóstwa – Polska a Niemcy

- Polska – zmniejszenie w stosunku do roku 2008 liczby osób ubogich lub wykluczonych społecznie o 1,5 miliona, czyli z 11,5 mln do 10 mln. Większość tego celu została osiągnięta w latach 2008-2012, w roku 2012 poziom wskaźnika wynosił 10,1 mln.
- Niemcy – zmniejszenie w stosunku do roku 2008 stopy bezrobocia długoterminowego o 20%, czyli z 1,63 mln do 1,3 mln (mniej o 330 tys.). Cel już został osiągnięty, gdyż stopa bezrobocia długoterminowego zmniejszyła się w Niemczech z 4% w 2008 do 2,5% w 2012